

Activiteitenplan A1AT Steenmarter

Werkzaamheden ter verbreding van de A1 fase 2 (Apeldoorn – Twello)

Document in het kader van werken met wet Natuurbescherming

Datum	Auteur	Status	Documentnummer
14-06-2023		Concept 0.1	016541-MEM-23139
05-07-2023		Definitief 0.2	016541-MEM-23139

Inhoud

1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding.....	3
1.2 Doel en ambities project	3
1.3 Werkwijze	4
2 Huidige situatie.....	5
2.1 Ligging projectlocatie	5
2.2 Beschrijving projectlocatie	5
2.3 Reeds uitgevoerde werkzaamheden	6
3 Beschermde natuurwaarden	7
3.1 Vogels	7
3.2 Grondgebonden zoogdieren	7
4 Ingreep en te verwachten effecten	8
4.1 Vogels	8
4.2 Steenmarter.....	8
5 Wettelijk belang	9
6 Alternatieve afweging	10
6.1 Locatie	10
6.2 Inrichting.....	10
6.3 Werkwijze en planning	10
7 Te nemen maatregelen	11
7.1 Aanbieden van permanente alternatieve nestgelegenheid/verblijfplaatsen	11
7.2 Ongeschikt maken van verblijfplaatsen	11
7.3 Maatregelen in tijd	11
7.4 Monitoring.....	12
7.5 Maatregelen in kader van de zorgplicht.....	12
8 Staat van instandhouding.....	13
9 Conclusie aanvraag ontheffing	13
10 Gebruikte documenten en literatuur	14
11 Bijlagen	15

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Heijmans Infra is, in opdracht van Rijkswaterstaat, de verbreding van de A1 aan het uitvoeren tussen Apeldoorn en Twello (onder projectnaam A1AT). Dit werk betreft de tweede fase van een grootschaliger project waar de A1 van Apeldoorn tot knooppunt Azelo verbreed wordt. De eerste fase (onder projectnaam A1AA) is reeds gerealiseerd, ook door Heijmans. Tevens is Heijmans verantwoordelijk voor het vergunningstraject betreffende o.a. de ontheffing soortenbescherming vanuit de Wet natuurbescherming (hierna Wnb). De verbreding van de A1 is vastgelegd in het Tracébesluit Verbreding A1 Apeldoorn-Azelo welke is vastgesteld op 12 juni 2018.

De werkzaamheden bestaan onder andere uit het verbreden van de huidige rijbanen, de vervanging of nieuwbouw van kunstwerken, de herinrichting van groenstroken en watergangen en de reconstructie van twee verzorgingsplaatsen.

Voorafgaand aan het uitvoeren van dergelijke werkzaamheden, heeft een toetsing plaatsgevonden op aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Deze toetsing vond plaats in het kader van de Wnb. Er hebben reeds verschillende onderzoeken plaatsgevonden. Arcadis heeft in 2020 het meest recente ecologische onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek bouwt voort op de voorgaande onderzoeken van Ecogroen (2012), Royal Haskoning DHV (2018) en Ekoza (2018) en is een uitgebreid soortgericht onderzoek waarbij gekeken is naar alle mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden. Inmiddels is het onderzoek van Arcadis tweemaal geactualiseerd, de meest recente versie stamt van 22 juli 2021 en deze versie is leidend geweest voor eerdere activiteitenplannen.

Daarnaast heeft in 2023 aanvullend onderzoek plaatsgevonden door Staro (2023) naar de aanwezigheid van de steenmarter, steenuil en rans-/kerkuil (Bijlage 3). Dit aanvullende onderzoek is uitgezet op basis van het aantreffen van sporen welke duiden op de aanwezigheid van deze diersoorten. Deze sporen zijn aangetroffen tijdens het ongeschikt maken van de huismusnesten aan de Heeringstraat 15-15a (016541-MEM-21814, Bijlage 1). Tevens heeft een veldbezoek plaatsgevonden om de aanwezigheid van ooievaars en hun nesten te bevestigen (016541-MEM-23142, Bijlage 2). Het aanvullende onderzoek en deze memo zijn leidend voor dit activiteitenplan.

1.2 Doel en ambities project

Dit activiteitenplan heeft als doel de aanvraag van een ontheffing soortenbescherming Wnb te onderbouwen. Om overtredingen op verbodsbepalingen van de Wnb te voorkomen dient rekening gehouden te worden met de aangetroffen beschermde natuurwaarden. In dit activiteitenplan wordt beschreven dat de geplande werkzaamheden vallen onder een geldend wettelijk belang, dat er geen gunstigere alternatieven mogelijk zijn en dat de staat van instandhouding van de aanwezige beschermde natuurwaarden niet in het geding komt.

De projectambities laten zich als volgt beschrijven:

- Creëren van duurzame, toekomstbestendige leefomgeving, voor zowel mensen, plant en dier
- Werkzaamheden uitvoeren, zonder verbodsbepalingen Wnb te overtreden en met behoud van de functionele leefomgeving voor ecologie

Het project loopt al enige tijd en gedurende deze werkzaamheden zijn soorten aangetroffen en/of hebben soorten zich gevestigd welke een nieuwe ontheffingsaanvraag eisen. Eerder in het traject zijn 2 ontheffingen aangevraagd met betrekking tot roeken (document 016541-VRG-2786), gewone dwergvleermuis en de huismus (document 016541-VRG-2785). Deze ontheffingen zijn inmiddels ruime tijd toegekend.

In dit document worden de aangetroffen ooievaars in het project niet behandeld. Zij worden in het activiteitenplan ooievaars besproken [document 016541-MEM-23138].

1.3 Werkwijze

Onderhavige activiteitenplan is opgesteld door een ervaren medewerker en ter zake deskundige van team Landschap en ecologie van Heijmans. De projectlocatie wordt al meer dan een jaar regelmatig bezocht om tijdig nieuw aangetroffen soorten te signaleren.

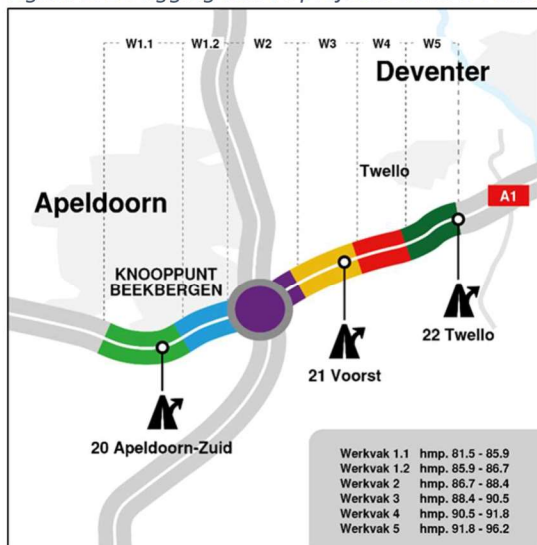
2 Huidige situatie

2.1 Ligging projectlocatie

De projectlocatie bestaat uit de A1 lopende van Apeldoorn (hectometerpaal 81,5) tot en met Twello (hectometerpaal 96,2) en beslaat het volledige oppervlak binnen de grenzen van het Tracébesluit Verbreding A1 Apeldoorn-Azelo (zie figuur 1 en 2).

Figuur 1: De ligging van de projectlocatie. De zwarte contour geven de systeemgrens van de snelweg aan.

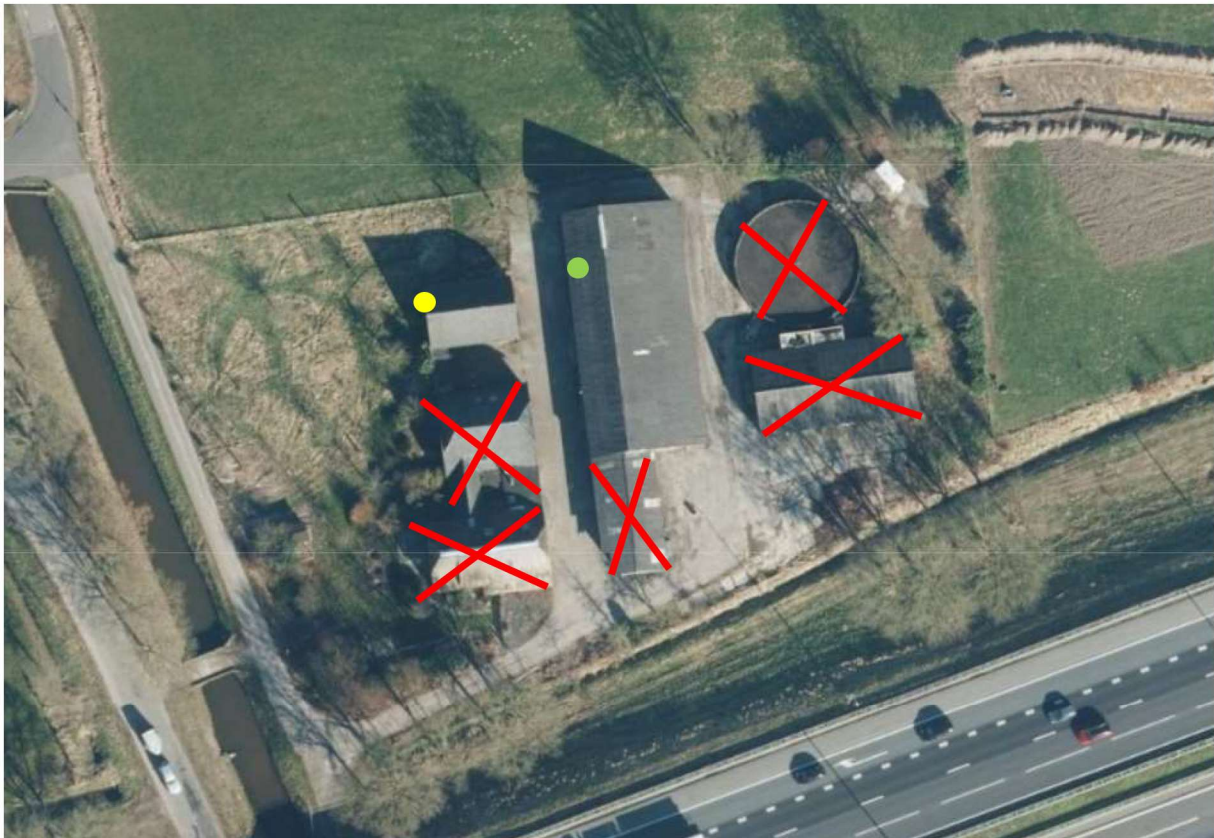
Figuur 2: Projectoverzicht A1 Apeldoorn – Twello

2.2 Beschrijving projectlocatie

Het projectgebied omvat, naast de weg de A1, de knooppunten Beekbergen, waar de A1 en de A50 elkaar kruisen, 3 op- en afritconstructies en 2 verzorgingsplaatsen. De snelweg kruist verschillende wegen van het onderliggende wegennetwerk en kruist 1 spoorlijn, ter hoogte van hmp 88,6/88,7. Het omliggende landschap bestaat met name uit agrarisch gebied met kleine bosschages en lanen verspreid door het landschap. Deze kleine bosschages bestaan met name uit zomereiken, essen, berken, beuken, meidoorn, veldesdoorn en gewone vogelkers. Ter hoogte van Apeldoorn staan aanzienlijk meer Amerikaanse eiken en Amerikaanse vogelkers.

2.3 Reeds uitgevoerde werkzaamheden

Inmiddels zijn een deel van de werkzaamheden aan de Heeringstraat 15-15a uitgevoerd. Enkele panden zijn vrijgegeven voor de sloop gedurende het natuurvrij maken (zie Bijlage 1). Later is tijdens een aanvullende vrijgave het hoofdgebouw (waar de huismusnesten zich bevonden) vrijgegeven voor sloop. De verstoring van de sloopwerkzaamheden gedurende de winterperiode van de andere panden heeft ertoe geleid dat de huismussen zich elders hebben gevestigd en de nesten hebben verlaten (zie 016541-MEM-23088, Bijlage 2). De panden die op dit moment al gesloopt zijn, zijn op onderstaande afbeelding weergegeven. Het gebouw met de gele stip (zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis) blijft bestaan en zal omgebouwd worden tot faunaschuur waar compensatie voor vleermuizen en andere soorten zal plaatsvinden. Het gebouw met de groene stip (vaste rust-/verblijfplaats van steenmarter) zal nog gesloopt worden.

Figuur 3: De gesloopte gebouwen aan de Heeringstraat 15-15a aangegeven met rode kruizen. De gele stip is de locatie van de paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. De groene stip betreft de locatie van de vaste verblijfplaats van de steenmarter.

3 Beschermden natuurwaarden

De meest actuele gegevens omtrent de beschermde natuurwaarden op het project stammen, zoals eerder besproken, van 22 juli 2021. Dit betreft de tweede actualisatie van het oorspronkelijke soortgerichte onderzoek door Arcadis uit 2020. Dit onderzoek was leidend voor de twee eerder aangevraagde ontheffingen en zullen hier dan ook verder niet besproken worden. Enkel de wijzigingen ten opzichte van dit onderzoek worden toegelicht. Dit betreft het aanvullende onderzoek naar de steenmarter (Bijlage 3). Aangezien er voor dit project een MER is opgesteld, bestaat de mogelijkheid niet om de Gedragscode RWS te hanteren. Er wordt rekening gehouden met de Zorgplicht (Wnb art. 1.11).

3.1 Vogels

Uit het aanvullende onderzoek naar de steenuil en de rans-/kerkuil is naar voren gekomen dat deze soorten niet voorkomen binnen het projectgebied.

3.2 Grondgebonden zoogdieren

Uit het projectbrede natuuronderzoek van Arcadis kwam al naar voren dat de groenstroken van de A1 en de directe omgeving van Brinkenweg 125 en Heeringstraat 15-15A (waarschijnlijk) onderdeel uitmaken van het leefgebied van (kleine) marterachtigen. Tijdens de eerste ronde ongeschikt maken van de huismusnesten (Bijlage 1) werd een drol gevonden van vermoedelijk een steenmarter. Het aanvullende onderzoek naar deze soort heeft uiteindelijk aangetoond dat er een vaste verblijfplaats van de steenmarter aanwezig is in een van de bijgebouwen.

4 Ingreep en te verwachten effecten

4.1 Vogels

Aangezien de aanwezigheid van uilen is uitgesloten worden er geen negatieve effecten verwacht bij de sloop van de resterende panden.

4.2 Steenmarter

Ten aanzien van de aanwezige vaste rust- en verblijfplaats van de steenmarter leiden de geplande werkzaamheden mogelijk tot het overtreden van de volgende verboden van de Wnb. Het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren en het opzettelijk vernielen of beschadigen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (art. 3.10 lid 1). Er bevindt zich een vaste rust- en verblijfplaats in 1 van de schuren aan de Heeringstraat (zie groene stip in figuur 3). Het gebouw dient gesloopt te worden waarmee de verblijfplaats verloren zal gaan. De groenstructuren in de noordoostelijke hoek van het perceel blijven intact. Deze groenstructuren zijn vermoedelijk onderdeel van het leefgebied van de steenmarter. Door buiten de kwetsbare periode van de steenmarter (15 maart t/m 1 september) te werken, wordt voorkomen dat dieren opzettelijk gedood of gevangen worden. Vernieling van de vaste verblijfplaats is niet te voorkomen met mitigatie. Derhalve dient een ontheffing soortenbescherming Wnb aangevraagd te worden van art. 3.10 lid 1.

5 Wettelijk belang

De voorgenomen werkzaamheden dienen het wettelijk belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Daarnaast houden deze werkzaamheden verband met de noodzaak voor een ontheffing in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

De A1 is een belangrijke verkeersader, zowel op regionaal, nationaal als internationaal niveau. Op regionaal niveau verbindt de A1 verschillende regio's in Oost-Nederland en op nationaal niveau verbindt de A1 de Randstad met de voorgenoemde regio's. Tevens biedt het voor de gebieden in Oost-Nederland de belangrijkste verbinding naar Noord- en Zuid-Nederland. Internationaal gezien is de A1 een belangrijke verbinding die Rotterdam en Schiphol verbindt met Twente, Duitsland, Polen en de Baltische staten. Tot slot is de snelweg een van de hoofdverbindingen voor goederenvervoer tussen Nederland en Duitsland. Mede dankzij het belang van de snelweg neemt de verkeersdruk op de A1 steeds meer toe en de huidige capaciteit van de snelweg is ontoereikend. Er zijn structurele files en er is een matige tot slechte verkeersafwikkeling. Ook de verzorgingsplaatsen zijn van slechte kwaliteit, er is parkeeroverlast, slechte voorzieningen en ze zijn daarnaast onveilig.

Gezien het nationale en internationale belang van de A1, is de verbreding van de snelweg (en de daaraan gekoppelde amovering van de panden) van nationaal belang voor de volksgezondheid en openbare veiligheid.

6 Alternatieve afweging

Een onderdeel van het mogelijk werken met beschermde soorten en het voorkomen van negatieve effecten op beschermde soorten, is een alternatieve afweging.

Het is echter zo dat voor zowel de locatie als de werkzaamheden geen alternatieve mogelijkheden zijn om te komen tot het gewenste resultaat. De geplande ontwikkelingen zijn reeds vastgesteld in een onherroepelijk Tracébesluit. Het verbreden en uitbreiden van de A1 is van maatschappelijk belang en kan niet plaatsvinden zonder negatieve effecten op hiervoor besproken beschermde natuurwaarden. De werkwijze kan echter aangepast worden in tijd (werken buiten broedseizoen/kwetsbare periode) om de negatieve effecten te verzachten. Hieronder valt ook het slopen van de boerderij aan de Heeringstraat 15-15a, de vaste rust- en verblijfplaats van de steenmarter bevindt zich in het gedeelte dat daadwerkelijk plaats dient te maken voor het nieuwe talud en de sloot ten behoeve van de verbreding van de A1. Tevens leidt het deels slopen van de gebouwen tot een dusdanige verstoring dat het geen beter alternatief is dan het volledig slopen van de gebouwen.

6.1 Locatie

Voor de voorgenomen plannen is geen alternatieve locatie beschikbaar. Het verbreden van de A1 vindt plaats ter verbetering van de doorstroming van de cruciale verkeersader. Alternatieven zoals het niet verbreden van de snelweg zijn dan ook niet mogelijk vanwege de veiligheid en doorstroming.

6.2 Inrichting

Voor het realiseren van de extra rijbanen zijn geen alternatieven beschikbaar die zorgen voor minder verstoring. Hiervoor zal de snelweg in zijn geheel verlegd moeten worden wat zal leiden tot meer negatieve effecten dan de beoogde verbreding.

6.3 Werkwijze en planning

Er wordt buiten de kwetsbare periode van de steenmarter gewerkt. Hierdoor wordt de soort zo veel als mogelijk ontzien tijdens de werkzaamheden. Er is geen alternatief mogelijk in werkwijze en planning die zal leiden tot minder verstoring.

7 Te nemen maatregelen

Om de effecten op de vaste rust- en verblijfplaats van de steenmarter zo beperkt mogelijk te houden worden maatregelen getroffen. Hierin wordt onderscheid gemaakt in diverse aspecten ten gunste van de aanwezige natuurwaarde;

- Aanbieden van permanente alternatieve verblijfplaats (compensatie)
- Maatregelen om de verblijfplaats tijdig ongeschikt te maken (mitigatie)
- Maatregelen in tijd (mitigatie)
- Maatregelen in kader van de zorgplicht om slachtoffers te voorkomen (mitigatie)

Door deze maatregelen op te volgen is er passende aandacht voor de effecten op de aangetroffen beschermde natuurwaarden en kunnen de negatieve effecten van de werkzaamheden verzacht worden.

7.1 Aanbieden van permanente alternatieve nestgelegenheid/verblijfplaatsen

In de toekomstige situatie zal een permanent alternatief aangeboden moeten worden voor de verblijfplaats die verloren gaat door de werkzaamheden. Ter hoogte van de Heeringstraat 15-15a is Heijmans voornemens een “faunaschuur/vleermuishotel” te realiseren waar ook nestgelegenheid voor de huismus en (paar)verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis in opgenomen zullen worden als compensatie uit eerdere ontheffingen. Hier zal ook een verblijfplaats voor de steenmarter gerealiseerd worden in de vorm van een marterkast onder een hoop puin. Deze voorziening voor de steenmarter is goed inpasbaar en werkt niet conflicterend met de verdere inrichting en beoogde natuurdoelen. Deze faunaschuur komt ter hoogte van het noordelijke bijgebouw (gebouw met gele stip in figuur 3) en zal optimaal ingericht worden voor zowel de huismus, de gewone dwergvleermuis als de steenmarter. Aangezien de permanente alternatieve verblijfplaats gerealiseerd kan worden voordat de huidige verblijfplaats verwijderd zal worden, geniet dit de voorkeur en is er geen noodzaak voor tijdelijke alternatieven. De sloop van het pand waar de steenmarter zich bevindt zal in het voorjaar van 2024 plaatsvinden, buiten de kwetsbare periode voor de steenmarter. De permanente voorziening ter compensatie zal in het najaar van 2023 aangebracht worden.

7.2 Ongeschikt maken van verblijfplaatsen

Voorafgaande aan de sloop van het pand zullen (potentiële) verblijfplaatsen van de steenmarter ongeschikt gemaakt worden om te ontmoedigen dat hij zich nog in het pand zal bevinden wanneer de sloop zal plaatsvinden. Dit wordt gedaan door rommelhoekjes, zoals nog aanwezig isolatiemateriaal, takkenhopen of hopen puin, te verwijderen. Het pand ontoegankelijk maken voor het dier is geen mogelijkheid. Daarnaast zal voorafgaande aan de sloop de locatie worden vrijgegeven door een deskundig ecooloog.

7.3 Maatregelen in tijd

Door buiten de kwetsbare periode, de kraamperiode, van de steenmarter te werken kunnen de negatieve effecten verzacht worden. Hier rekening mee houdend mogen de sloopwerkzaamheden niet van 15 maart tot en met 1 september worden uitgevoerd. Concreet zal het pand waar de steenmarter verblijft, na gunning, in januari of februari 2024 gesloopt worden. Er zal voorafgaande aan de sloopwerkzaamheden een grondige inspectie van het gebouw plaatsvinden door een deskundig ecooloog. Op basis van deze inspectie worden locaties vrijgegeven voor de sloop.

7.4 Monitoring

De monitoring sluit aan bij de huidige opzet voor de gewone dwergvleermuis en de huismus uit eerder verleende ontheffingen. De faunaschuur dient na constructie 3 jaar gemonitord te worden om vast te stellen dat deze in gebruik genomen is door de steenmarter (en de gewone dwergvleermuis en huismus). De effectiviteit van een dergelijke faunaschuur staat op voorhand namelijk onvoldoende vast.

7.5 Maatregelen in kader van de zorgplicht

Naast het treffen van maatregelen zoals het aanbieden permanente alternatieve verblijfplaats en het werken buiten de kwetsbare periode van steenmarter, zijn aanvullende maatregelen nodig. Deze zijn nodig om te voorkomen dat aanwezige beschermde natuurwaarden verstoord worden of zelfs gewond of gedood worden tijdens de werkzaamheden.

Algemene maatregelen

- Er wordt een aanvulling op het bestaande ecologisch werkprotocol opgesteld met voorwaarden uit de ontheffing voor de steenmarter en contactgegevens van relevante personen. Dit ecologisch werkprotocol dient aanwezig, beschikbaar en inhoudelijk bekend te zijn bij de aanwezige medewerkers;
- Veroorzaak geen extra verstoring dan strikt noodzakelijk;
- De werkzaamheden dienen begeleid te worden door een ter zake deskundige ecooloog. Deze ecooloog dient betrokken te worden bij de relevante onderdelen van het werk, te monitoren of de maatregelen juist worden toegepast/opgevolgd en een logboek bij te houden van de relevante afspraken, gebeurtenissen, overleggen en maatregelen;
- Op regelmatige basis vinden er veldbezoeken plaats door de begeleidend ecooloog. Hierbij wordt de voortgang van de werkzaamheden bekeken en indien nodig besproken. Ook worden op deze momenten bijzonderheden besproken, eventuele aanvullende inspecties uitgevoerd en hierover gecommuniceerd

8 Staat van instandhouding

De steenmarter staat op de rode lijst (2020) als thans niet bedreigd. Het aantal voortplantende individuen in Nederland telt naar schatting ongeveer 12.000 stuks en de steenmarter valt in de trendklasse stabiel of toegenomen (0/+). De rode lijst zegt het volgende over de verspreiding van de steenmarters in Nederland: "Tussen 1990 en 2010 verspreid de steenmarter zich westwaarts tot het midden van het land. Inmiddels komen steenmarters ook verder naar het westen verspreid voor, zoals in en rond Rotterdam en Amsterdam. Het zal een kwestie van tijd zijn voor heel Nederland tot het verspreidingsgebied van de steenmarter kan worden gerekend, waarschijnlijk met uitzondering van de Waddeneilanden."

Ten behoeve van de steenmarter zullen gedurende het voorgenomen project mitigerende maatregelen en daaropvolgend compenserende maatregelen getroffen worden om de huidige en toekomstige staat van instandhouding in ieder geval niet te verslechteren. De "faunaschuur" die gerealiseerd wordt zal zelfs positief bijdragen aan de lokale staat van instandhouding van de steenmarter.

9 Conclusie aanvraag ontheffing

Resumerend is dit activiteitenplan bedoeld om ontheffing soortenbescherming Wet natuurbescherming aan te vragen voor de volgende beschermde soorten:

Soort	Functie	Locatie (hmp)	Effect van werkzaamheden	Verbodsbepaling Wnb	Vervolgstep
Steenmarter	1 vaste rust- en verblijfplaats	Heeringstraat 15-15a	Vernieling van verblijfplaats	Art. 3.10 lid 1	Ontheffing Wnb en maatregelen

10 Gebruikte documenten en literatuur

Arcadis, 22 juli 2021, Actualisatie Soortgericht Onderzoek Versie C, A1 AA FASE II

Royal HaskoningDHV, 25 mei 2018, Tracébesluit A1 Apeldoorn-Azelo, Bijlage 3, Deelrapport Natuur

Staro, 13 april 2023, Nader onderzoek steenmarter en uilen Heeringstraat 15-15a te Wilp

Bouwens, S., 2017. Handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming. Provincie Noord-Brabant. 13 oktober 2017.

11 Bijlagen

Zie voor de bijlagen de toegevoegde documenten in de mailwisseling

Bijlage 1: documentnummer 016541-MEM-21814, Memo ongeschikt maken te slopen panden

Bijlage 2: documentnummer 016541-MEM-23142, Memo ooievaarsnest A1

Bijlage 3: Staro, 13 april 2023, Nader onderzoek steenmarter en uilen Heeringstraat 15-15a te Wilp